

Malmö den 23 februari 2023

ETISKA NÄMNDENS BESLUT

Bakgrund

X AB (nedan benämnt FT) ingick som franchisetagare ett franchiseavtal med Y AB (nedan benämnt FG) som franchisegivare den DD mars 20ÅÅ. NN, som var ägare till FT, gick i borgen såsom för egen skuld för FT:s förpliktelser och åtaganden enligt avtalet.

Franchiseavtalet upphörde den DD januari 20ÅÅ. I november 20ÅÅ påkallade FT ett skiljeförfarande mot FG i enlighet med en skiljeklausul i franchiseavtalet. FG, som bestred FT:s yrkanden, framförde för egen del genställningsvis yrkanden mot både FT och NN som borgensman. En av frågorna som kom att prövas i skiljemålet var borgensåtagandets omfattning beträffande yrkade rättegångskostnader i målet.

Den DD juni 20DD meddelades skiljedom som innebar att FT:s talan ogillades medan FG:s samtliga yrkanden bifölls. I skiljedomen förpliktades FT och NN att solidariskt ersätta FG för dess rättegångskostnader. I domen slogs fast att frågan om rättegångskostnader är en separat förpliktelse som grundas på lag och i det här fallet på avtalade skiljedomsregler. Att borgensåtagandet är beloppsbegränsat innebär inte att skyldigheten att betala rättegångskostnad är bortavtalad eller begränsad. Detta hade förutsatt en särskild reglering i skiljeavtalet som enligt skiljedomsrätt är att betrakta som ett eget avtal. I domen konstaterades även att det inte förelåg någon grund till jämkning av borgensåtagandet med stöd av 36 § avtalslagen eller att den av FG yrkade ersättningen för rättegångskostnader var oskälig.

FG ansökte om medlemskap i Svenska Franchise Föreningen (SFF) den DD mars 20ÅÅ. Den 4 januari 2023 återtog FG sin ansökan och medlemskapet upphör per den 31 december 2023.

FT och NN har i juli 2022 inkommit med en ansökan till Etiska nämnden (EN) och yrkat att nämnden ska fastställa att FG brutit mot de etiska reglerna för franchising.

FG har yrkat att Etiska nämnden (EN) ska avvisa FT:s och NN:s yrkanden, eftersom de inte kan anses ha ett berättigat intresse av att få sin sak prövad.

Etiska nämnden har den 9 januari 2023 beslutat att ta upp FT:s och NN:s yrkande till prövning. Vid detta tillfälle var det inte känt för nämnden att FG hade ansökt om utträde ur SFF. Med anledning därav har FG på nytt yrkat att FT:s och NN:s talan inte ska bli föremål för nämndens prövning. FT och NN har motsatt sig detta.

Parterna har fått tillfälle att slutföra sin talan.

Yrkanden och inställning

FT och NN har yrkat att Etiska nämnden ska fastställa att FG brutit mot de etiska reglerna för franchising.

FG har bestritt FT:s och NN:s yrkande samt därtill återigen yrkat att EN ska avvisa FT:s och NN:s anmälan.

FT och NN har bestritt FG:s yrkande om avvisning.

Grunder och utveckling av talan

FT och NN

Det förhållandet att FG sagt upp sitt medlemskap efter det att EN beslutat att ta upp anmälan till prövning påverkar inte FT:s och NN:s rätt att få sin sak prövad.

FG har brutit mot de etiska reglerna för franchising på följande sätt.

- Genom att och under skiljeförfarandet framställa och vidmakthålla sitt yrkande om full ersättning för sina rättegångskostnader,

- Genom att inte inför franchiseavtalets undertecknande informera om att eventuella framtida rättegångskostnader inte omfattas av begränsningen i borgensmannens ansvar,
- Genom att inte inför franchiseavtalets undertecknande ha informerat om att ett förenklat skiljeförfarande inte nödvändigtvis innebär lägre processkostnader i förhållande till ett ordinärt skiljeförfarande,
- FG:s agerande har stått i strid med den lojalitetsprincip som genomsyrar de etiska reglerna och den allmänna avtalsrätten,
- FG har deklarerat att man inte anser sig bunden av de etiska reglerna vilket i sig står i strid med en etisk klanderfri franchiseverksamhet.

När det gällde krav som kunde härledas direkt till franchiseavtalet höll sig FG:s yrkanden i skiljetvisten inom ramen för det begränsade borgensansvaret. Däremot togs ingen hänsyn till detta vid det framställda yrkandet om kostnader för skiljeförfarandet och rättegångskostnader i övrigt.

EN har i tidigare beslut från den 5 september 2005 uttalat att krav på skadestånd och liknande som kan uppkomma i samband med kontraktsbrott i ett borgensåtagande utan övre gräns skulle kunna leda till orimliga resultat varför ansvaret i dessa fall bör begränsas. Enligt Sveriges Franchisetagare ska ett borgensansvar kunna kopplas till en tydlig definierbar förhöjd risk om den ska kunna vara obegränsad. Om det inte finns en sådan tydlig risk kan en skötselborgen som begränsas till tre prisbasbelopp accepteras. Även lagstiftaren har i prop. 2005/06:98 s. 40 ff uppmärksammat frågan om kostnadsfördelning mellan franchisegivare och franchisetagare i ett skiljeförfarande.

FG:s hävdande och vidmakthållande av yrkandet om full ersättning för rättegångskostnader, utan att det klart och tydligt har framgått av skiljeklausulen och utan att ha informerat franchisetagaren om detta på något annat sätt, att ett förenklat skiljeförfarande inte innebär någon lägre processkostnad jämfört med kostnaderna i ett vanligt skiljeförfarande, är ett brott mot föreningens etiska regler och strider mot god affärssed inom svensk franchising.

FG

FG har lämnat all erforderlig och lagstadgad information före borgensåtagandets och franchiseavtalets undertecknande. Undertecknandet föregicks dessutom av diskussioner under flera månader där FG besvarade en rad frågor från NN, bl.a. avseende borgensåtagandet. NN gavs också möjlighet att under denna tid granska avtalet.

Det var FT och NN som påkallade skiljeförfarandet och som genom sin processföring orsakade fördyrade rättegångskostnader. Frågan om borgensåtagandets omfattning och skäligheten av både avtalet som sådant och yrkade kostnader har redan prövats i skiljedomen. Att behöva stå för rättegångskostnader i en tvist som man själv initierat utifrån ett franchiseavtal som man tecknat borgen för, kan inte vara i strid med de etiska reglerna.

Etiska nämndens bedömning

Avvisningsfrågan

Den omständigheten att FG efter det att ärendet anhängiggjorts hos EN ansökt om utträde i SFF per den 31 december 2023 påverkar inte EN:s behörighet att pröva FT:s och NN:s yrkanden.

Frågan om FG brutit mot de etiska reglerna för franchising

I förevarande ärende har parterna olika uppfattningar om vad som sagts och vilket informationsmaterial som presenterats inför franchiseavtalets och borgensåtagandets undertecknande. Vilket informationsmaterial som presenterats för FT och NN har heller inte lämnats in i ärendet. Som EN slagit fast i tidigare beslut är det varken möjligt eller lämpligt för nämnden att göra en bevisprövning angående omständigheter som parterna är oense om. Det är därför inte möjligt för nämnden att uttala sig om FG brutit på sätt FT och NN påstått avseende brister vid informationslämnandet.

Som tidigare konstaterats har frågan om bristande information ska kunna påverka omfattningen av NN:s borgensåtagande prövats i den avslutade skiljetvisten. Skiljedomaren har i det avseendet konstaterat att det inte förelegat några omständigheter som talar för en jämkning av åtagandet med stöd av 36 § avtalslagen. Därutöver har skäligheten av den av FG yrkade ersättningen för rättegångskostnader prövats. Även här bedömdes ersättningen som skälig med tillägget att det aktuella förfarandet innehållit ett ovanligt stort antal yrkanden och relativt omfattande skriftligt material och att arvoden om 595 000 kr också är vanligt förekommande i förenklade skiljeförfaranden. Mot bakgrund härav anser EN att det inte heller i övriga hänseenden finns anledning att, på föreliggande material och mot FG:s bestridande, rikta kritik mot FG:s agerande.

Som EN tidigare uttalat i beslut från den 5 september 2005 kan borgensåtagande utan övre gräns leda till orimliga resultat i fråga om förpliktelser som inte på förhand kan beräknas och detta särskilt i de fall franchisetagarens verksamhet är av mindre omfattning.

När det gäller eventuella framtida rättegångskostnader med anledning av en tvist är det svårt att på förhand beräkna de kostnader som kan uppstå och som enligt allmänna regler ska betalas av den förlorande parten. I prop. 2005/06:98 s 39 ff uttalas att det för att undvika oskäligen resultat i händelse av tvist ofta är lämpligt att, om en skiljeklausul förekommer, ta in särskilda bestämmelser som parterna emellan begränsar franchisetagarens ansvar för kostnaderna. Sådana villkor ska redovisas i informationsmaterialet. Om några sådana villkor inte förekommer, ska innebörden av vad som då i stället gäller beskrivas.

Med dessa uttalanden är ärendet slutbehandlat.

Som ovan

Svenska Franchise Föreningens Etiska nämnd

Karin Mårtensson

ordförande

I beslutet har deltagit, förutom ordföranden, ledamöterna Mats Dahlström, Jonas Idestrom, Stefan Samuelsson, Eva Dunér. Föredragande har varit advokaten Mango Kask